

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

งานการศึกษา สำนักปลัด เทศบาลตำบลเขาโจด
ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

คำนำ

ปราชญ์ชาวบ้านหรือนักคิดท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยแล้วแต่จะเรียกกัน จะมีมากมายในหลายด้านแล้วแต่งานที่ปฏิบัติจนบังเกิดผล เป็นผู้มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีความคิดเข้าระบบ ชอบค้นหาความจริง ช่างสังเกตและนำสิ่งที่พบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถสรุปเป็นบทเรียนได้ ฐานข้อมูลการดำเนินงานและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในเทศบาลตำบลเขาโจด ให้คงอยู่ในท้องถิ่นและสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป

งานการศึกษา สำนักปลัดเทศบาลตำบลเขาโจด

การจัดทำฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธีการดำเนินการ/ขั้นตอน

- สำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น
- บันทึกข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ลงในระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป้าหมายโครงการ ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
2. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญา นั้นๆ ต่อไป

ภูมิปัญญา ท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่ อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในกาตรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ประเพณี/วัฒนธรรม ในพื้นที่ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่

-ประเพณีกินน้ำสุก(ไอหึ่งเม่ง)	-ประเพณีพิธีทำบุญไหว้เจดีย์ กลุ่มค่ายเหลือง หรือลุ่มบ่อง
-ประเพณีทำบุญโองเตี้ยง	-ประเพณีทำบุญเขาวงกต
-พิธีทำบุญสะพาน (บุงทุง)	-พิธีค้ำโพธิ์ (ตุคลอง)
-พิธีทำบุญข้าวใหม่ (ซุพิ่งหมิงโหยมี)	-ดนตรีกระเหรี่ยง
-รำตง	

ด้านการจัดการ กลุ่มด้านอาชีพและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

-ด้านเกษตร	-ด้านองค์ความรู้ของชาวกระเหรี่ยง
-ด้านจักสาน	-ด้านสมุนไพร
-ด้านแพทย์แผนไทย	-ด้านทอผ้า
-ด้านอาหารพื้นบ้าน	-ด้านพิธีกรรม
-ด้านการแสดง รำตง	-ด้านดนตรีกระเหรี่ยง

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น (ภูมิปัญญาชาวบ้าน)

เทศบาลตำบลเขาโจด ตำบลเขาโจด

อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์เกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับประยุกต์ หลักธรรม คำสอน ทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

งานการศึกษา เทศบาลตำบลเขาโจด ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้สำรวจจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือ ปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านท้องถิ่น ต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้าน คิดค้นขึ้นแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาแก้ปัญหาเป็นทั้ง สติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระ และแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังนี้ สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้จำแนกไว้รวม 10 สาขา คือ

1.สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความหมายในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาพื้นฐาน คุณค่าดั้งเดิมซึ่งคนสามารถพึ่งตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหการเกษตร เป็นต้น

2.สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึงการรู้จักประยุกต์ให้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม

3.สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

4.สาขาจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนาและประดยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5.สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการ สะสมและบริหารกองทุนธุรกิจและธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6.สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

7.ศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น กิจกรรมประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ เป็นต้น

8.สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชนองค์กรทางสังคมอื่นในสังคมไทย เช่นการจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน ระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น

9.สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงาน เกี่ยวกับด้านการภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10.สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรม คำสอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่นการถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า เป็นต้น

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกตาประเภท

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรม

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	เศรษฐกิจพอเพียง	นายไพรัช ศรีเริ่มสกุล	3/4 หมู่ที่ 5 ต.เขาโจด
2	เกษตรผสมผสาน	นายบุญมา ดาวเรือง	133 หมู่ที่ 5 ต.เขาโจด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	ผ้าทอพื้นเมือง	นางบัวสง สวัสดิ์คณา	3/1 หมู่ที่ 5 ต.เขาโจด
2	ผ้าทอพื้นเมือง	นางปราณี มาณะดี	5 หมู่ที่ 5 ต.เขาโจด
3	การจักสาน	นายอุกฤษ น้าฟูไพศาลสกุล	134 หมู่ที่ 2 ต.เขาโจด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์ไทย

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	หมอดำแย	นางนองเต๋น่อง น้าฟูรุ่งเรือง	70 หมู่ที่ 2 ต.เขาโจด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรม

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	ดนตรีกะเหรี่ยง	นายอุกฤษ น้าฟูไพศาลสกุล	134 หมู่ที่ 2 ต.เขาโจด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านองค์ความรู้และพิธีกรรม

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	องค์ความรู้ด้านกะเหรี่ยง	นายจำลอง มาณะดี	5 หมู่ที่ 5 ต.เขาโจด

ภูมิปัญญาด้านอาหาร

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	อาหารพื้นบ้าน	นางระวีวรรณ นาสวนสวัสดิ์	1/6 หมู่ที่ 5 ต.เขาโจด
2	อาหารพื้นบ้าน	นางบัวจันทร์ คงคา	9 หมู่ที่ 5 ต.เขาโจด

ปราชญ์ชาวบ้าน

เรื่อง ผ้าทอพื้นเมือง

ชื่อ นางบัวสวง สวัสดิ์คณา

บ้านเลขที่ 3/1 หมู่ 5 ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์
จังหวัดกาญจนบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน

เรื่อง ผ้าทอพื้นเมือง

ชื่อ นางปราณี มาณะดี

บ้านเลขที่ 5 หมู่ 5 ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัด
กาญจนบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน
 เรื่อง องค์ความรู้ด้านกะเหรี่ยง
 นายจำลอง นามสกุล มาณะดี
 บ้านเลขที่ 5 หมู่ 5 ตำบลเขาโจด อำเภอสรีสวัสดิ์
 จังหวัดกาญจนบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน
 เรื่อง การจักสาน
 นาย อุกฤษ นามสกุล น้ำพุไพศาลสกุล
 บ้านเลขที่ 134 หมู่ 2 ตำบลเขาโจด อำเภอสรีสวัสดิ์
 จังหวัดกาญจนบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน

เรื่อง อาหารพื้นบ้าน

นาง ระวีวรรณ นามสกุล นาสวนสวัสดิ์

บ้านเลขที่ 1/6 หมู่ 5 ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์

จังหวัดกาญจนบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน

เรื่อง อาหารพื้นบ้าน

นาง บัวจันทร์ นามสกุล คงคา

บ้านเลขที่ 9 หมู่ 5 ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์

จังหวัดกาญจนบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน
เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง
นาย ไพรัช นามสกุล ศรีเริ่มสกุล
บ้านเลขที่ 3/4 หมู่ 5 ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์
จังหวัดกาญจนบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน
เรื่อง เกษตรผสมผสาน
นาย บุญมา นามสกุล ดาวเรือง
บ้านเลขที่ 133 หมู่ 5 ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์
จังหวัดกาญจนบุรี

ปราชญ์ชาวบ้าน
เรื่อง หมอตำแย
นาง น่องเต๊ะน่อง นามสกุล น้ำพูนึ่งเรือง
บ้านเลขที่ 70 หมู่ 2 ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์
จังหวัดกาญจนบุรี

